

Nr. 49.

Warszawa

26 listopada / 8 grudnia 1866 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy Nowy-Świat 14.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Obfitość pieniędzy na targach pierwszorzędnych przejawia się w rozmaity sposób, tylko nie w ogólném zaufaniu. Fundusz metaliczny banków utrzymuje się tak wysoki jak nigdy; skup zniża się wszędzie na Zachodzie,—w ostatnim tygodniu bank frankfurcki zniżył na $3\frac{1}{2}$%; pożyczka ruska w Londynie i Amsterdamie znalazła niesłychane powodzenie (na 6 m. f. st. podpisano 20/m.), wprawdzie kosztem innych papierów publicznych, które się jednocześnie zniżyły, nie wyłączając nawet konsolów angielskich. Renta francuska bardzo jest poszukiwana; kasa depozytowa (caisse des dépôts et consignations) zapowiedziała systematyczny zakup renty 3% na 12.000 fr. dziennie,—a zakup ten trwać ma od 22 listopada do końca roku; wyniesie zatém około 400.000 fr. renty.

Co do nowéj renty włoskiéj, któréj pojawienie się tak zaintrygowało giełdę paryską, to wypływa ona z prawa 11 maja r. z. upoważniającego wypuszczenie renty potrzebnéj na zrealizowanie kapitału 425/m. Dekret 18 maja r. z. postanowił wypuszczenie w tym celu 33/m. renty; lecz gdy okazało się, że dla osiągnięcia zamierzonéj sumy konieczna jest jeszcze dodatkowa emisja na 1 miljon renty, książe Carignan, z mocy udzielonéj mu czasowo władzy, upoważnił dekretem takową emisję, — o czém gazeta urzędowa dopiero w ubiegłym listopadzie zawiadomiła. Budżet włoski na rok przyszły ma się zamykać brakiem 80/m.,—co uważane jest za bardzo pomyślne, zwłaszcza że suma ta znajdzie się w zapasie. To też renta zaczyna się znowu podnosić.

Anglja przebywa obecnie ciężkie przesilenie ekonomiczne: z jednéj strony drożyzna zboża, z drugiéj zatrzymanie pracy, groźne przybierają rozmiary. W jednéj korespondencji z Londynu znajdujemy np. te słowa: „Na *Mark-Lane* (gdzie giełda zbożowa) ceny zboża „w ciągu tygodnia rosną o 3 do 4 szillingów na kwarte„rze.. . Manchester jest literalnie sparaliżowany: 1.200 „warstatów tkackich całkiem zawiesiły pracę, a 4.000 „zredukowały ją do 4-ch dni w tygodniu. Taż sama „stagnacja w Birmingham, Bradford, Leeds i w całém „hrabstwie Yorku. Liverpool nieco się rusza, ale spe„kulacja jest zbyt oględna, bojaźliwa.”....

W świecie finansowym ważą się teraz zdania co do obligów 6% amerykańskich, tak zwanych obligów roku 1884 i 1885 (bo wtedy kończy się ich umorzenie);—idzie o to, czy należy je przypuścić do targu pieniężnego europejskiego? Silne głosy przemawiają przeciwko nadaniu tym papierom prawa obywatelstwa: gdyż pomimo świetny stan obecny finansów Stanów Zjednoczonych, nie można zaręczyć, że przesilenie ani wojna nie nastąpi, a wtedy papier ten miałby kurs tylko w N.-Jorku; w Europie zaś, każdy coby się go chciał pozbyć, byłby formalnie na łasce spekulacji.

Nastrój giełdy warszawskiéj jest wcale korzystny: papiery publiczne w ogóle się podniosły: certyfikaty i obligacje cząstkowe o 2%, dawne dowody Komisji likwidacijnéj o 3%, pożyczka premiowa o $2\frac{1}{2}$ i $1\frac{1}{6}$%, akcje drogi terespolskiéj o 1%. Tylko listy zastawne i likwidacijne około 1% straciły, jedynie skutkiem trwającego zawieszenia zaliczeń bankowych.

Kursa wexlowe obniżyły się o ½ do 1%.

na Berlin ...	2 m.	$118,^{2}$;	doraźnie	119
„ Paryż ...	„	$119,^{16}$;	„	$119,^{7}$
„ Londyn ..	3 m.	$118,^{8}$;	„	$119,^{9}$

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 30 listopada—6 grudnia.

	Stopa %	RÓWNIA (*pari*)	Piątek 30 listop.	Sobota 1 grud.	Poniedz. 3	Wtorek 4	Środa 5	Czwar. 6	Stosunek do równi na 100
			CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU — Ruble						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500).	4	100	.	.	.	.	.	.	„
Bilety Skarbu Kr. Pol.	$4\frac{3}{25}$	100	.	.	.	.	.	.	.
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	102	.	.	.	.	.	136
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup.	5	45	51	.	.	.	.	.	$113\frac{1}{3}$
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27	.	.	.	.	.	90
	5	30	34	.	.	.	.	.	$113\frac{1}{3}$
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	51	.	.	.	.	.	51
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	57,75	57,75	57,50	57,50	57,17	57,17	$57\frac{1}{6}$
kupon	.	.	.	.	.	.	.	$0,6\frac{2}{9}$	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	110,50	.	.	112,50	.	112	112
„ „ z 1866 r.	5	.	.	103,50	104	104,33	104,33	104,17	$104\frac{1}{6}$
Metaliki (300) lutowe	4	100	100	100	100	100	100	100	100
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	99,67	99,75	99,67	99,75	99,67	99,67	$99\frac{2}{3}$
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	.	.	.	.	.	79	79
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	80,25	.	.	.	79,50	79,10	$79\frac{1}{2}$
„ „ „ ser. 2	4	100	76,25	76,25	.	.	75,33	.	$75\frac{1}{3}$
kupon	.	.	.	.	.	.	.	$1,82\frac{2}{9}$	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	71	71.25	71,75	72,25	71,75	71,50	119 1/[illegible]
„ „ W-B. (100. 150)	4	100	55	55,83	55,33	.	.	55,33	$55\frac{1}{2}$
„ „ Teresp. (100)	5	100	88	88,50	88,25	88,50	88,50	89	89
„ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.	.	.	.	.	.
Obligi D. Ż. W-Peters. (125. 500).	$4\frac{1}{2}$	100	.	.	.	.	.	.	.
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	110,70	110,40	$110,47\frac{1}{2}$	110,25	110,40	110,40	$118\frac{3}{9}$
Gdańsk (100) „	.	92,857	110,65	.	110,25	110,10	.	110,25	$118\frac{2}{3}$
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	.	.	.
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	.	7,49	7,49	$7,48\frac{1}{2}$	7,49	7,49	$118\frac{5}{6}$
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	.	.	89,70	.	.	$119\frac{1}{7}$
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	.	.	.	.
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	99	.	.	98,75	$98\frac{3}{4}$
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	6,15	.	.	.	.	.	$119\frac{2}{5}$
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski	.	3	3,55	.	.	.	.	.	$118\frac{1}{8}$
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Peter.	Londyn	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Hamburg.
bankowa:	6 0/0	$7\frac{1}{2}$ (10)	4	3	5	$4\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$	—
giełdowa:	—	8 (10)	$3\frac{1}{2}$ (4)	3 ($2\frac{3}{4}$)	5	$3\frac{1}{2}$ (4)	3	4 ($4\frac{3}{4}$)

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

		w d. 27 listopada	w ciągu tygod. przyb. (+) ub.(—)	w d. 4 grudnia
		r u	b l	i
1. Skup: Portfel	wexli kraj. w Warsz.	1.678.809, 39	+ 146.869, 19 — 95.445, 67½	1.730.232, 90½
	wexli kraj. w Łodzi.	117.152, 41	+ 5.985, — — 3.339, 26	119.798, 15
	„ zagranicznych	61.842, 53	+ 116.454, 69½ — 820, 51	177.476, 71½
2. Zaliczenia na papiery publiczne …		1.537.614, 87	— 71.185, 78 —	1.466.429, 09
3 „ na zast. towarów	a) wełny .	292.010 —	+ 2.360, 69 — 12.830, 69	281.540 —
	b) in. tow.	93.198, 95	+ 2.400, 97 — 580, 97	95.018, 95
	Łącznie (3)	385.208, 95	— 8.650, —	376.558, 95
4. „ „ kosztowności . .		596.377, 67½	+ 8.125, 95 — 6.134, 95	598.336, 67½
5. Otwarte kredyta		5.148.636, 87½	+ 461.030, 23 — 611.429, 67	4.998.237, 43½
6. Kasa:	Monety srebrne	2.741.320, 61½	— 5.315, 37¾	2.736.005, 23¾
	„ złote	30.510, 10	—	30.515, 10
	Bilety Banku Polskiego	328.091 —	+ 10.700, —	338.791 —
	„ Kred. Cesarstwa	1.304.800 —	+ 252.410, —	1.557.210 —
	Łącznie (6)	4.404.726, 71½	+ 257.794,62¼	4.662.521, 33¾

7. Zaliczenia na machiny rolnicze. Pozostawało z d. 1 listopada . . . . . . r. 309.526, 26¼

w ciągu m. listopada { przybyło 12.789, 20
ubyło 6.249, 34

zatém przybyło 6.539, 86

z d. 1 grudnia było zaliczeń . . . . „ 316.066, 12¼

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELŚKIEGO,

w d. 22/23 listopada.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n k ó w	
Fundusz metaliczny	647 477229	443.822850
Portfel	637.267800	479.619525
Zaliczenia na złoto i rozm.	62.391747	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	85.270000	316.768450
Dług skarbu i inne wart. .	157.474504	375.000000
	1.589.881280	1.615.210825

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski
	f r a n k ó w	
Bilety w obiegu	961.517875	573.607875
Przekazy z term. kilkod. .	18.998034	14.552750
Rachunki bieżące prywatne	238.914745	435.883725
Rachunki bieżące skarbowe	128 609273	145.771075
Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000
Zysk do kapit. doliczony .	7.044777	
Inne bierniki	52.296576	81.570400
	1.589.881280	1.615.210825

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Fabryka rządowa odlewów i machin w Warszawie** (na Solcu). Podajemy w treści wiadomość o tym zakładzie, zamieszczoną w Nr. 265 G. P., interesującą dziś zwłaszcza w obec zamierzonéj jego sprzedaży.

W miejscu gdzie dziś istnieje pomieniona fabryka, Stanisław Staszic, wówczas dyrektor wydziału przemysłu, powziął myśl założenia fabryki tkanin bawełnianych, i w tym celu wystawiony w r. 182¾ budynek oddał wraz z placem sprowadzonemu z Saxonji K. G. Maj'owi z obowiązkiem spłacenia rządowi szacunku przez amortyzację. Spowodu niewypłacalności Maj'a zakład już w połowie 1825 r. był zwinięty. Z początkiem r. 1825 minister skarbu ks. Lubecki pomieszczał

czasowo w wakującéj budowli skład sprowadzanych z zagranicy machin dla górnictwa, a w rok późniéj, zlecił angielskim mechanikom Bukle i Preacher urządzić tam warstaty pod nazwą *Zakładu rządowego tokarń*. Przez lat kilka zakład się stopniowo rozwijał, używając spoczątku 8-konnego kołowrotu, a następnie machiny parowéj 12-konnéj.

Z dniem 1-m lutego 1833 roku wszystkie zakłady górnicze, a z niemi i zakład na Solcu, przeszły pod zarząd banku polskiego, który do końca 1840 r. administrował tym zakładem za pośrednictwem braci Perks'ow z Berlina przybyłych. Perks'owie powiększyli go na skalę lepszych zakładów zagranicznych; ale nie miarkując produkcji stosownie do potrzeb krajowych, narazili bank na straty, skutkiem czego umowa z Perks'ami została zerwaną i bank wszedł w układy z Cockrill'em, a po jego śmierci z Rau'em, któremu kierunek zakładu powierzono.

Zakład znacznie ulepszony został; wprowadzone w nim zostały wodociągi i fabryka gazu. Przez reakcję wszakże, ścieśniwszy produkcję ściśle do obstalunków, w ciągu pierwszych czterech lat administracji Rau'a mało był w stosunku do swych sił zatrudniony. Dopiero w latach następnych, w skutek wyrobu w zakładzie soleckim machin rolniczych przez Lilpop'a i licznych zamówień dla wznoszonych w Królestwie i Cesarstwie cukrowni i dla żeglugi parowéj (która jeszcze własnych warstatów nie miała) ruch zakładu rozwinął się na obszerną skalę. Mimo to, rezultaty otrzymane w końcu administracji Rau'a nie mogły zadowolnić zarządu banku. Dyrektor Gł. Skarbu mając na względzie użyteczność krajową w epoce rozbudzenia przemysłu, a z drugiéj strony chcąc zapobiedz zmonopolizowaniu cen wyrobów w razie przejścia zakładu w ręce prywatne,—wyjednał decyzję Namiestnika Król., aby zakład oddany został pod zarząd wydziału górnictwa, — co nastąpiło z dniem 1 lipca 1854 r., a z d. 1 lutego 1856 zakład przeszedł na własność tegoż górnictwa, które ograniczając się do konserwacji istniejących urządzeń, produkcję rozwijały tylko w miarę rzeczywistych potrzeb wzrastającego przemysłu.

W ostatnich latach 10-u powstało w kraju kilka nowych fabryk tego rodzaju (Żeglugi parowéj, Trötzer'a — dziś braci Scholtze, Bohte'go, Rolbieckiego i in.); prócz tego w różnych okolicach kraju powstały liczne warstaty na małą skalę do wyrobu narzędzi rolniczych, wreszcie stanęły do spółzawodnictwa takież narzędzia z fabryki Cegielskiego w Poznaniu,—co musiało oddziałać na ograniczenie wyrobów tego rodzaju w fabryce soleckiéj.

Dziś fabryka machin i odlewów na Solcu zatrudnia 150 robotników i dostarcza 500 ct. odlewów tygodniowo.

Fabryce téj należy się uznanie zasługi, że obywając się krajowymi rzemieślnikami, dała wielu z nich możność praktycznego wykształcenia się i zdobycia środków materjalnych do zaprowadzenia na prowincji warstatów na swoją rękę.

— **Dług Stanów Zjednoczonych amerykańskich** najwyższy był w sierp. 1865 r. dol. 2 757.253276
1 października r. b. wynosił . . . . . „ 2.573.336942
Zatém w 14 miesięcy zmniejszył się o „ 183.916334
czyli w przecięciu o 13 m. miesięcznie.

— **Stowarzyszenia ludowe w Niemczech, w r. 1865.** Stowarzyszenia ludowe nie są rzeczą obcą dla naszéj publiczności. P. Józef Kirszrot w *Ekonomiście* za m. grudzień r. z. i październik r. b., niemniéj p. M. E. Trepka w świeżo wyszłych *Studjach ekonomicznych*, traktowali je obszernie. Prace te podały najświeższe wówczas znane wiadomości statystyczne, które chcemy uzupełnić, wyjmując niektóre cyfry z ogłoszonego w tych czasach sprawozdania o stanie tych stowarzyszeń w Niemczech w r. 1865, ażeby dać dowód jak bezustannie wzrasta liczba i pomyślność niemieckich stowarzyszeń ludowych, które czasby może i na nasz grunt przenieść.

W r.	*Liczba stowarzyszeń*	*Liczba członków*	*Interesa robiono na talarów*	*Kapitał obrotowy*	*Własne kapitały*
1864	1170	300000	60.000000	21.000000	4.500000
1865	1317	350000	85 000000	28.000000	5.500000

Cyfra 1317 nie jest dokładna: obejmuje ona te tylko stowarzyszenia, które Schulze'mu z Delitzsch sprawozdania swe nadesłały; spowodu zaś wojny i zaburzeń politycznych w Niemczech, wiele stowarzyszeń swych bilansów nadesłać nie mogło, można więc śmiało cyfrę tę podnieść do 1500. Cyfra 28.000.000 oznacza sumę robionych interesów, a nie obrotu kasowego (przypływ i odpływ kapitałów), bo ten wynosił prawie drugie tyle.

Największa działalność rozwinięta została na polu stowarzyszeń *zaliczkowych*, podajemy więc szczegółową tabelkę porównawczą z *Ekonomisty* (zeszyt grud. r. z.) uzupełnioną cyframi z roku 1865:

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.		VII.
Rok	Liczba banków znanych Schulze'mu	Liczba banków które nadesłały swe bilanse	Liczba uczestników w bankach III rubryki	Udzielone przez te banki zaliczenia	Własny ich fundusz: udziały członków	Własny ich fundusz: fundusze rezerwowe	Obce, pożyczane tym bankom fundusze
1859	183	80	18.676	4.131.436	246.001	30.845	1.014.145
1860	257	133	31.603	8.478.489	462.012	66.865	2.392.327
1861	364	188	48.760	16.876.009	799.375	107.238	4.632:477
1862	511	243	69.202	23.674.261	1.199.545	132.893	6.188.610
1863	662	339	99.175	33.917.948	1.803.203	218.047	9.058.040
1864	890	455	135.013	48.147.995	2 959.296	293.461	12 756.582
1865	961	498	169.595	67.569.903	4.442.879	409.679	17.656.776

W drukarni Gazety Polskiéj. Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.